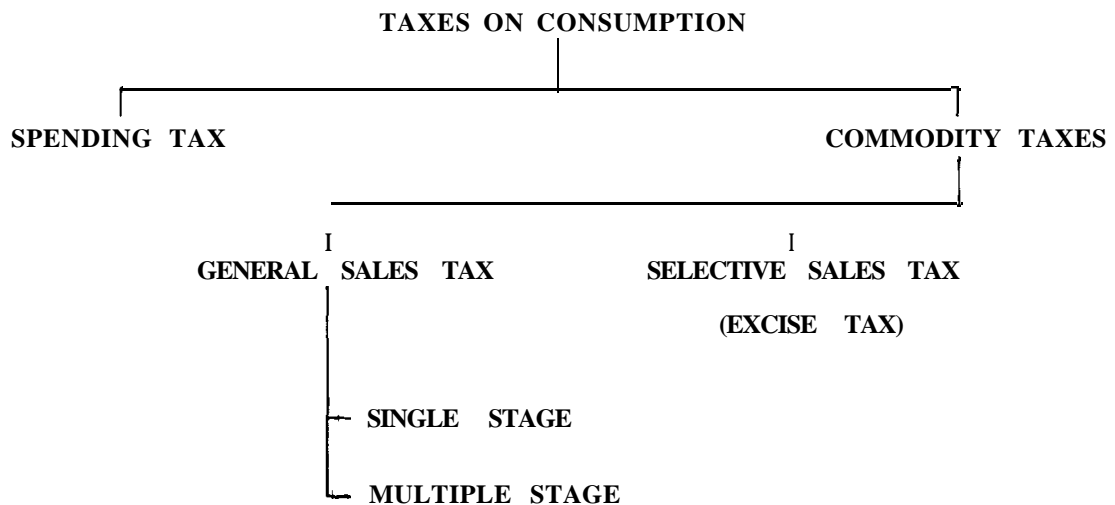

ภาษีการค้า (General Sales Tax)

ภาษีการค้าที่จัดเก็บอยู่ในประเทศต่าง ๆ มีรูปแบบแตกต่างกันมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประกอบธุรกิจการค้าในแต่ละประเทศมีการพัฒนาไม่ทัดเทียมกัน จึงมีการดัดแปลงรูปแบบของภาษีการค้าให้เหมาะสมแก่ประเทศของตน การศึกษาทำความเข้าใจเรื่องภาษีการค้าจึงควรเริ่มเข้าใจในหลักการของภาษีที่เก็บจากการบริโภคเสียก่อน (ตามแผนภูมิแล้วจึงทำความเข้าใจในการปฏิบัติจัดเก็บภาษีการค้าโดยเฉพาะต่อไปตามลำดับ

1. ภาษีที่เก็บจากการบริโภค (Taxes on Consumption)

มีหลักการที่นับว่าซับซ้อนยุ่งยากแก่การทำความเข้าใจ เพราะมีการจัดเก็บกันอย่างแพร่หลาย ในแต่ละประเทศก็นำไปดัดแปลงระบบและวิธีการจัดเก็บให้แตกต่างกันออกไปเพื่อให้เหมาะสมแก่ภาวะการประกอบธุรกิจการค้าในประเทศของตน ทั้งนี้ก็เพราะความสามารถในการ

เสียภาษีนั้น นอกจากจะวัดจากเงินได้ (income) และทรัพย์สินสมบัติ (wealth) แล้ว ยังอาจวัดได้จากการบริโภค (consumption) มูลค่าของสิ่งอุปโภคบริโภคจะมาในรูปของรายจ่าย (expenditure) เพื่อการบริโภคนั้น ผู้ใดใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสำหรับตนเองและครอบครัวมาก แสดงว่ามีความสามารถในการเสียภาษีมาก แต่ก็มิใช่อันที่สังเกตว่า การใช้รายจ่ายเป็นดัชนีวัดความสามารถในการเสียภาษีโดยลำพัง อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นระหว่างกลุ่มคนยากจนและร่ำรวย และระหว่างคนในวัยต่าง ๆ กัน เพราะไม่ว่าคนยากจนหรือร่ำรวยต่างก็มีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน แต่เมื่อเทียบกับระดับรายได้แล้ว คนที่ยากจนต้องรับภาระภาษีจากการบริโภคสูงกว่า อีกประการหนึ่งในรอบชีวิตของคนเรานั้นในวัยหนุ่มสาวและวัยชรามักเป็นระยะที่มีรายได้น้อย แต่มีความจำเป็นต้องใช้จ่ายบริโภคสูงกว่าเงินได้ หากเก็บภาษีตามฐานของการบริโภคแล้ว คนยากจน คนในวัยหนุ่มสาวและคนชราอาจต้องรับภาระภาษีมากในช่วงที่มีรายได้น้อย

ภาษีที่จัดเก็บจากการบริโภคดีงกล่าวข้างต้นนี้ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 จำพวกคือ.-

1.1 ภาษีที่จัดเก็บจากรายจ่าย (Spending Tax) บางประเทศแทนที่จะเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ก็จัดเก็บภาษีรายจ่าย ซึ่งเป็นการเรียกเก็บภาษีจากเงินได้ของบุคคล (ยกเว้นเงินออม) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์สินของบุคคล โดยกำหนดให้ผู้เสียภาษีแจ้งรายการเกี่ยวกับรายจ่ายในการอุปโภคบริโภคของปีที่ล่วงมา เพื่อแสดงถึงจำนวนรายได้ที่ได้รับมาทั้งหมด หัก ด้วยจำนวนเงินที่เก็บออมไว้ในระหว่างปี ที่เหลือจะเป็นยอดเงินค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคทั้งหมดตลอดปีภาษีที่ล่วงมา และถ้าได้มีการกู้ยืมเงินจากผู้อื่นมาใช้จ่ายด้วย ก็ให้นำไปรวมเข้าไปเป็นหลักฐานสำหรับเสียภาษีชนิดนี้ด้วย เช่น พ.ศ. 2515 นาย ก. มีรายได้ 100,000 บาท และมีเงินเก็บออมเพิ่มขึ้น 30,000 บาท ดังนี้ ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของนาย ก. เท่ากับ 70,000 บาท และถ้าในระหว่างปีนาย ก. ยืมเงินจากนาย ข. มาใช้จ่ายอีก 20,000 บาท ดังนี้ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียภาษีจะเท่ากับ 90,000 บาท ภาษีนี้อาจมีข้อยุ่งยากในทางปฏิบัติจัดเก็บอยู่มาก จึงไม่มีใครเป็นที่นิยมจัดเก็บกัน

1.2 ภาษีที่จัดเก็บจากสินค้า (commodity Taxes) การจัดเก็บภาษีจากการบริโภคในลักษณะนี้ อาจจัดเก็บจากผู้ซื้อ ผู้ผลิต ผู้ขายส่ง หรือ ผู้ขายปลีก ซึ่งจำแนกออกได้ดังนี้.-

1.2.1 ภาษีจัดเก็บจากการขายสินค้าทั่วไป (General Sales Tax) บางแห่งเรียกภาษีการขายทั่วไป ภาษีการขาย หรือภาษีการค้า อัตราภาษีชนิดนี้ค่อนข้างต่ำและมีวิธีการจัดเก็บแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ.-

(ก) การจัดเก็บทอดเดียว (Single Stage) คือเลือกจัดเก็บจากกระบวนการผลิต การจำหน่ายเพียงทอดหนึ่งทอดใดเท่านั้น อาจจัดเก็บจากผู้ขายปลีก ผู้ขายส่ง หรือผู้ผลิตก็ได้ อย่างไรก็ตามภาษีการค้าของไทยจัดเก็บเพียงทอดเดียวจากต้นทาง คือ ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า เป็นต้น เนื่องจากประเทศต่าง ๆ เลือกเก็บจากทอดใดทอดหนึ่งดังกล่าวนี้อาจเรียกภาษีการค้าที่จัดเก็บทอดเดียว (Single Stage) อยู่ในนานาประเทศมีอยู่หลายชื่อ เช่น-

- Retail sales tax (มีในแคนาดา จัดเก็บเฉพาะทอดขายปลีก)
- Wholesale sales tax (มีในออร์เวย์ สหรัฐอเมริกา จัดเก็บเฉพาะทอดผู้ขายส่ง)
- Manufacturer's sales tax (มีในฟิลิปปินส์ คิวบา อินโดนีเซีย จัดเก็บเฉพาะทอดผู้ผลิต บางที่จึงเรียกว่า ภาษีการผลิต Production Tax)

(ข) การจัดเก็บหลายทอด (Multiple Stage) คือจัดเก็บทุกทอดตามกระบวนการผลิตหรือการจำหน่ายจากผู้ผลิต ผู้ขายส่ง หรือผู้ขายปลีก ภาษีการค้าที่จัดเก็บในรูปนี้มีอยู่ในเนเธอร์แลนด์ เบลเยียม เยอรมันนี อิตาลี ซึ่งมีวิธีการจัดเก็บอยู่หลายวิธี เช่น-

- Gross Sales Tax หรือ Turnover Tax จัดเก็บจากรายรับในการขายสินค้าจากผู้ขายทุกทอด
- Value-Added Tax ภาษีการค้าเพิ่มสุทธิเป็นวิธีการจัดเก็บภาษีแบบรวมกันระหว่างการจัดเก็บทุกทอดกับการจัดเก็บในระดับขายปลีก ภาษีนี้จัดเก็บจากผู้ผลิตและผู้ขายส่ง ซึ่งประกอบการผลิตหรือประกอบการค้าทั่ว ๆ ไป โดยคำนวณมูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากรายรับหักด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับต้นทุนของวัตถุดิบและค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าเพื่อจำหน่าย มีจัดเก็บในฝรั่งเศส เยอรมันนี และมลรัฐมิชิแกนในสหรัฐอเมริกา

1.2.2 ภาษีจัดเก็บจากการขายสินค้าเฉพาะอย่าง (Selective Sales Tax) เป็นภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าเฉพาะอย่าง โดยถือยอดรายรับตามราคาจำหน่ายของสินค้าบางชนิด เช่น เครื่องสำอาง เพชรนิลจินดา รถยนต์ ตู้เย็น สุรา ยาสูบ เป็นต้น ซึ่งโดยมากเป็นสินค้าประเภทฟุ่มเฟือย หรือเป็นโทษต่อสังคม (ไทยเคยจัดเก็บภาษีโรคภัยจากสินค้าฟุ่มเฟือยอยู่ระยะหนึ่งแล้วเลิกไป) ทั้งนี้ โดยมีหลักการที่จะจำกัดหรือควบคุมการบริโภคในสินค้าฟุ่มเฟือยหรือเพื่อส่งเสริมศีลธรรมอันดีงามของสังคม อัตราภาษีที่จัดเก็บจึงวางไว้ในอัตราสูง

การจัดเก็บภาษีจากการขายสินค้าเฉพาะอย่างส่วนมากจัดเก็บในระดับผู้ผลิต (Manufacturer Sales Tax) นิยมใช้ในประเทศที่ประสิทธิภาพในการจัดเก็บยังไม่สูงพอ และส่วนมากเรียกว่า ภาษีสรรพสามิต (Excise Tax) ภาษีชนิดนี้มีอยู่หลายแบบต่าง ๆ กัน เช่น-

- Manufacturers' Excise Tax จัดเก็บจากผู้ผลิต โดยใช้ราคาขายของของผู้ผลิตเป็นฐานจัดเก็บ
- Retailer Excise Tax จัดเก็บจากผู้ขายปลีกโดยใช้ราคาขายปลีกเป็นฐานภาษี
- Wholesale-level Taxes จัดเก็บจากผู้ขายส่งหรือผู้นำเข้า โดยใช้ราคาขายส่งเป็นฐานภาษี
- Purchase Tax ภาษีการซื้อของอังกฤษ จัดเก็บจากสินค้าบางอย่างที่ฟุ่มเฟือยเฉพาะทอดขายส่ง

2. ลักษณะของภาษีการค้า

ภาษีการค้าเป็นภาษีที่จัดเก็บเนื่องมาจากการประกอบกิจการค้านั้น และโดยก่อนที่จะมีรายได้หรือรายรับจะต้องมีการขายสินค้าเสียก่อน ภาษีการค้าที่จัดเก็บจึงกระทบถึงการขายไปในตัว ภาษีการค้าเป็นภาษีที่จัดเก็บจากการค้าทั่วไป (General sales Tax) อาจมีการจัดเก็บหลายทอด (multiple stage) หรือจัดเก็บเฉพาะทอดเดียว (single-stage) ภาษีการค้าจึงมีชื่อเรียกเป็นการเฉพาะตามลักษณะการจัดเก็บได้หลายชื่อ เช่น Retail sales tax, Wholesales sales tax, Turnover tax, Manufacturers's Excise Tax และถ้าจะพิจารณาถึงความเป็นมาของภาษีการค้าแล้วจะมีลำดับวิวัฒนาการดังนี้ ภาษีขายทุกทอด (Turnover tax) ภาษีผู้ผลิต (Manufactures Sales Tax) ภาษีผู้ค้าส่ง (Wholesaler Sales Tax) ภาษีผู้ค้าปลีก (Retail Sales Tax) และภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value - Added Tax) ภาษีการค้ามีเกณฑ์การจัดเก็บพอสรุปได้ดังนี้-

2.1 ฐานของภาษีการค้า ในการจัดเก็บภาษีการค้าอาจใช้ฐานจัดเก็บได้ 2 วิธีคือ (1) ฐานภาษีตามราคา (Ad Valorem) ซึ่งกำหนดเป็นร้อยละของราคาสินค้า กับ (2) ฐานภาษีตามสภาพ (Specific) ซึ่งกำหนดตามหน่วยของสินค้า เช่น เป็นเมตรละ เป็นลิตรละเท่านั้นเท่านั้น เป็นต้น

ฐานของภาษีการค้าส่วนมากได้แก่ ยอดขายก่อนหักรายจ่าย (Gross sales) แต่บางแห่งจัดเก็บจากยอดรายรับก่อนหักรายจ่าย (Gross receipt) ยอดขายก่อนหักรายจ่ายและรายรับก่อนหัก

รายจ่ายซึ่งใช้เป็นฐานภาษีนี้มีข้อแตกต่างกันอยู่ที่ว่า ยอดขายก่อนหักรายจ่ายนั้น หมายถึงรวม ยอดขายที่เป็นเงินเชื่อไว้ด้วย ส่วนรายรับก่อนหักรายจ่ายนั้นหมายถึงเฉพาะแต่ยอดเงินซึ่งได้รับชำระแล้วโดยไม่รวมยอดขายที่เป็นเงินเชื่อด้วย⁽¹⁾

แต่อย่างไรก็ตาม ภาษีการค้าบางรูปอาจจัดเก็บจากยอดรายรับหลังจากได้หักต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายออกแล้ว หรือจากยอดกำไร (Gross Profit) เช่น ภาษีการค้าที่จัดเก็บจากค่าเพิ่มสุทธิจะคำนวณจากค่าเพิ่มสุทธิ คือ รายรับหักด้วยค่าใช้จ่ายเฉพาะที่เกี่ยวกับต้นทุนของวัตถุดิบและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการจัดซื้อสินค้าเพื่อจำหน่าย เป็นต้น

2.2 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีการค้า เนื่องจากภาษีการค้ามีการจัดเก็บทั้งที่เป็นทอดเดียว และหลายทอดจนกว่าจะถึงมือผู้บริโภค สุดแต่ประเทศใดจะเห็นควร ผู้มีหน้าที่เสียภาษีการค้า จึงมีหลายอย่าง เช่น-

(ก) ผู้ผลิต ผู้ผลิตตามความหมายทั่ว ๆ ไป ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้าแล้วนำสินค้าขายให้แก่ผู้ขายส่งเพื่อขายให้แก่ผู้ขายปลีก หรือขายให้แก่ผู้ขายปลีกเพื่อขายแก่ผู้บริโภค หรือในบางกรณีอาจขายให้แก่ผู้บริโภคเลยทีเดียว

“ผู้ผลิต” ตามความหมายในประมวลรัษฎากร หมายถึง ผู้ประกอบการเกษตร หรืออุตสาหกรรมพาณิชย์ หรือผู้ทำการผลิต ประกอบ แปรรูป แปรรสภาพ ทำหรือจัดให้มีขึ้นซึ่งสินค้าไม่ว่าวิธีใด ๆ

(ข) ผู้นำเข้าหรือส่งออก หมายถึงผู้ประกอบการค้าที่ส่งหรือนำสินค้าเข้าประเทศ หรือผู้ที่ส่งสินค้าไปต่างประเทศ ซึ่งอาจกลุ่มไปถึงบุคคลต่างชาติที่มีสาขาในประเทศอื่น เมื่อส่งสินค้าเข้ามาในประเทศนั้นจะโดยผ่านสาขาของตนหรือไม่ก็ตามย่อมถือว่าเป็นผู้นำเข้าด้วย

(ค) ผู้ขายส่ง หมายถึงผู้ขายสินค้าให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยที่ผู้นั้นมีได้นำไปใช้เอง แต่ได้นำสินค้าเหล่านั้นขายให้แก่ผู้อื่นอีกต่อหนึ่ง ถึงแม้ว่าสินค้านั้นอาจจะไม่ได้ซื้อมาจากเขาแทนโดยได้รับค่านายหน้าก็ถือว่าเป็นผู้ขายส่งด้วย หรืออีกนัยหนึ่งผู้ขายส่งก็คือ ผู้ที่ซื้อสินค้าจากผู้ผลิตแล้วนำมาขายให้แก่ผู้ขายปลีกเพื่อขายให้แก่ผู้บริโภคอีกต่อหนึ่ง

(1) เสรี ฉันทินิมิ การจัดเก็บภาษีการค้าในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโททางเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2506) หน้า 11

(ง) *ผู้ขายปลีก* หมายถึงผู้ที่จัดหาสินค้าจากผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือจากผู้ขายส่ง แล้วนำมาขายให้แก่ผู้บริโภค

เนื่องจากกระบวนการผลิตการจำหน่ายทอดต่าง ๆ จนกว่าจะถึงมือผู้บริโภคนั้นเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เช่น อาจต้องผ่านผู้รับจ้างทำของเพื่อแปรรูปสินค้า เพื่อบรรจุหีบห่อ อาจต้องผ่านหน้าหน้าตัวแทน ในการจัดเก็บภาษีการค้าในรูปแบบ Multiple stage จึงต้องพิจารณาว่าควรจัดเก็บจากทอดใดบ้างจึงจะสมควร และการจัดเก็บในรูปแบบ Single stage ก็ต้องพิจารณาเลือกทอดการจัดเก็บให้เหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนเงินภาษีที่ต้องการและมีผลกระทบต่อราคาสินค้าน้อยที่สุด

2.3 อัตราภาษีการค้า อัตราภาษีการค้าส่วนมากใช้อัตราภาษีตามส่วน (Proportional rate) คือ วางอัตราภาษีไว้ตายตัว ไม่มีการขึ้นลงดังอัตราภาษีก้าวหน้า แต่ภาษีการค้าที่เก็บจากสินค้านานาชนิดนั้นอาจมีอัตราภาษีสูงต่ำแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ กล่าวคือ-

(ก) หากรัฐมุ่งหมายจัดเก็บภาษีการค้าเพื่อเป็นรายได้สำหรับนำไปใช้จ่ายในการบำรุงและป้องกันประเทศเพิ่มขึ้น รัฐบาลก็อาจจัดเก็บในอัตราค่อนข้างสูงหรือในกรณีรัฐมีนโยบายที่จะงดหรือลดการบริโภคสินค้าบางชนิด ก็อาจตั้งอัตราภาษีจากสินค้าชนิดนั้นให้สูงกว่าปกติ

(ข) หากประเทศมีภาวะเงินเฟ้อเกิดขึ้น รัฐอาจใช้ภาษีการค้าเป็นเครื่องมือดำเนินนโยบายการคลังของประเทศ โดยเพิ่มอัตราภาษีการค้าจากสินค้าบางประเภทให้สูง เพื่อลดอำนาจซื้อของประชาชนลงมา และในทางตรงข้ามหากประเทศมีภาวะเงินฝืด รัฐก็อาจลดอัตราภาษีการค้าลงเพื่อให้ระดับการอุปโภคบริโภคโดยรวมสูงขึ้น

การกำหนดอัตราภาษีการค้านับเป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยาก เพราะภาระภาษีอาจถูกผลักจากผู้เสียภาษีไปยังผู้บริโภคได้มากที่สุด อัตราภาษีที่กำหนดขึ้นจะสมควรหรือไม่เพียงใด จะต้องไม่พิจารณาแต่เฉพาะการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้ประกอบการค้าเท่านั้น หากแต่ต้องคำนึงถึงการผลักราคาและการตกต้องแห่งภาระภาษี ตลอดจนราคาสินค้าและผลทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย จึงจะสามารถกำหนดอัตราภาษีการค้าได้อย่างเหมาะสม ในทางปฏิบัติจึงมักนำเอาอัตราภาษีกับประเทศอื่นที่มีการจัดเก็บอยู่ก่อนมาใช้เปรียบเทียบและปรับอัตราให้เหมาะสมแก่ประเทศของตน

2.4 ภาวะของภาษีการค้า ภาษีการค้าถือว่าเป็นภาษีที่ผู้เสียสามารถผลักภาระไปข้างหน้า (Forward Shifting) ไปยังผู้บริโภค หรือผลักไปข้างหลัง (Backward Shifting) ไปยังผู้ขายส่ง ผู้ผลิต หรือเจ้าของปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ได้ แต่การผลักภาระภาษีการค้าจะทำได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของสินค้า อัตราภาษีที่จัดเก็บ และลักษณะการแข่งขันในตลาด แต่อย่างไรก็ดี ในที่สุดภาระภาษีส่วนใหญ่จะตกต้องแก่ผู้บริโภค จึงมีผู้ดำเนินการจัดเก็บภาษีการค้าว่าไม่เป็นธรรมแก่สังคม เพราะผู้มีรายได้น้อยต้องรับภาระหรือเสียสละมากกว่าผู้มีรายได้สูง เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระภาษีการค้าที่จะตกต้องแก่ผู้มีรายได้น้อย หลายประเทศจึงพยายามแก้ไข โดย

1. เก็บภาษีการค้าจากสินค้าฟุ่มเฟือยในอัตราสูง แต่เก็บภาษีจากสินค้าที่จำเป็นในอัตราต่ำ
2. มีข้อยกเว้นภาษีการค้าให้แก่สินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ เป็นต้นว่า ยารักษาโรค อาหาร ที่อยู่อาศัย

2.5 ข้อวิจารณ์ภาษีการค้า ส่วนใหญ่ตำหนิว่าการจัดเก็บภาษีการค้าย่อมไม่เป็นธรรม เพราะบุคคลที่มีรายได้น้อยจะต้องรับภาระภาษีมากกว่าบุคคลผู้มีรายได้สูง แต่ก็ยังมีการจัดเก็บภาษีการค้าอยู่ทั่วไป เพราะ

- (ก) สะดวกแก่การปฏิบัติจัดเก็บ ผู้บริโภคมักไม่รู้สึกรับภาระมากเกินไป เนื่องจากรับภาระภาษีคร่าวละเล็กละน้อยเมื่อมีการซื้อสินค้าหรือบริการ
- (ข) จัดเก็บตามหลักความสามารถในการเสียภาษี เนื่องจากรายได้ที่บุคคลได้รับมานั้น หากนำมาใช้จ่ายได้มากย่อมแสดงถึงความสามารถ จึงควรรับภาระภาษีสูงกว่าผู้ที่ใช้จ่ายน้อย
- (ค) เป็นทางให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือรัฐโดยรับภาระภาษีการค้า ทำให้ทุกคนรู้สึกรับผิดชอบและเพิ่มความสนใจในกิจการของรัฐมากขึ้น
- (ง) นำไปใช้เป็นเครื่องมือดำเนินนโยบายการคลังของประเทศโดยใช้วิธีเพิ่มลดอัตราภาษีการค้า เพื่อระงับภาวะเงินเฟ้อหรือเพื่อขจัดภาวะเงินฝืด

ในการจัดเก็บภาษีการค้าตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ เหตุผลในประการสำคัญที่สุดก็คือ เพื่อให้เป็นแหล่งที่มาแห่งรายได้อันสำคัญของประเทศแหล่งหนึ่งจนได้กลายเป็นภาษีหลักในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และไทย เป็นต้น

3. **ภาษีการค้าของไทย** แรกเริ่มได้ประกาศจัดเก็บภาษีการค้าตามพระราชบัญญัติภาษีการค้า พ.ศ. 2475 และคงใช้อยู่จนเมื่อได้ประกาศใช้ประมวลรัษฎากรในปี พ.ศ. 2481 จึงได้เรียกชื่อใหม่ว่า **ภาษีโรงค้า** แต่มีหลักการคล้ายคลึงกัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2496 ได้ยกเลิกภาษีโรงค้าแล้วประกาศจัดเก็บภาษีการค้าใหม่ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 10 ป พ.ศ. 2496

ปัจจุบันภาษีการค้าของไทยมีลักษณะเป็น (General sales tax) และส่วนมากจัดเก็บที่ต้นทาง (Single - stage) จาก (1) ผู้ประกอบการค้าตามสภาพกับ (2) ผู้ที่มีใช้เป็นผู้ประกอบการค้าตามสภาพ แก่กฎหมายบัญญัติให้เป็นผู้ประกอบการค้า ได้แก่ ผู้นำเข้าส่งออก หรือผู้ผลิต โดยถือเอายอดรายรับ (Gross Receipt) ในการค้า การผลิต เป็นฐานคำนวณภาษี และจัดเก็บจากการประกอบหรือดำเนินกิจการอันเกี่ยวกับธุรกิจ (Business) และพาณิชย์ (Commerce) การเกษตร (Agriculture) การอุตสาหกรรม (Industry) การขนส่ง (Transportation) หรือการอาชีพ (Occupation) ซึ่งรวมทั้งการให้บริการต่าง ๆ ด้วย **ภาษีการค้าของไทยจึงไม่เข้าแบบกับต่างประเทศ มีลักษณะผสมภาษีการขายทุกชนิดเข้าด้วยกัน (นอกจากภาษีมูลค่าเพิ่ม) และมีฐานค่อนข้างกว้างไม่เฉพาะแต่การค้าเท่านั้น แต่ได้รวมการประกอบธุรกิจและการให้บริการต่าง ๆ ด้วย ในภาษาอังกฤษจึงใช้ว่า Business Tax แทนที่จะใช้ General Sales Tax อย่างที่นิยมใช้กันอยู่ทั่วไป ภาษีการค้าของไทยในปัจจุบันจึงอาจสรุปลักษณะที่สำคัญได้ ดังนี้**

3.1 เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐบาลไทยเป็นอันดับแรก อัตราเพิ่มของรายรับจากภาษีการค้าจะมีค่าสูงกว่าอัตราการเพิ่มของผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้น (GDP) เสมอ เพราะค่าความยืดหยุ่น (elasticity coefficient) ของรายรับจากภาษีการค้าต่อการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติภายในเท่ากับ 1.2540 ซึ่งหมายความว่า ทุก ๆ ครั้งที่ผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้นเพิ่มขึ้นอัตราหนึ่งเปอร์เซ็นต์ รายรับของภาษีการค้าจะเพิ่มขึ้นในอัตรา 1.25 เปอร์เซ็นต์⁽²⁾

(2) ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์ “ภาษีการค้าของไทย” *หนังสืออ่านประกอบการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์* (คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2519) หน้า 257.

3.2 ภาษีการค้าของไทยส่วนใหญ่จัดเก็บจากยอดรายรับก่อนหักรายจ่าย (gross receipt) ของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ซึ่งหมายถึงค่าตอบแทนทุกชนิดทั้งที่เป็นตัวเงินและที่เป็นสิ่งของที่ผู้ประกอบการค้าได้รับทั้งในและนอกประเทศ และกฎหมายจะระบุรายรับของกิจการบางประเภท เช่น กิจการธนาคาร การประกันภัย โรงรับจำนำได้แก่อะไรบ้าง ส่วนการนำเข้าซึ่งยังมีได้ขายสินค้านั้นประมวลรัษฎากรกำหนดให้คำนวณรายรับสมมติขึ้นเพื่อเป็นฐานในการเรียกเก็บภาษีการค้า และมีส่วนน้อยที่จัดเก็บจากยอดกำไร

3.3 ภาษีการค้าของไทยมีอัตราคงที่ คิดเป็นร้อยละของรายรับตั้งแต่ร้อยละ 0.5 ถึงร้อยละ 40 แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ในระหว่างร้อยละ 2.5 ถึง 5.5 อัตราที่ต่างกันนี้ในภาษีกาค้านั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพิจารณาประเด็นใหญ่ ๆ 6 ประการด้วยกัน คือ (1) สภาพของสินค้าและบริการ (2) ขนาดของรายรับของหน่วยธุรกิจ (3) ระดับชั้นของกระบวนการผลิตที่ต้องเสียภาษี (4) นโยบายการส่งเสริม (5) นโยบายสวัสดิการและการครองชีพในสังคม และ (6) นโยบายการอนุรักษ์ (conservation)⁽³⁾

3.4 ภาษีการค้าของไทยระหว่างปี พ.ศ. 2496 - 2504 ส่วนใหญ่จัดเก็บทุกทอด (multiple stage) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ถึงปัจจุบันจัดเก็บที่ต้นทางหรือทอดเดียว (single stage) เป็นส่วนใหญ่

3.5 ภาษีการค้าส่วนใหญ่ยกเว้นให้กับการผลิตและการขายของชาวไร่ชาวนา การส่งสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศ เช่น การผลิตปอ มันท่าปะหลัง ข้าวโพด ฯลฯ เป็นต้น กิจการทางด้านการศึกษา เช่น กิจการโรงเรียนราษฎร์ การขายหนังสือพิมพ์และนิตยสาร เป็นต้น และมีข้อยกเว้นเป็นการทั่วไปให้กับรายรับก่อนหักรายจ่ายของผู้ประกอบการค้าที่ต่ำกว่าจำนวนเงินที่กฎหมายกำหนดไว้ต่อเดือน นอกจากกิจการส่งเข้าและส่งออก

อย่างไรก็ดี ภาษีกาค้านี้ได้ยกเลิกทำการจัดเก็บไปแล้วเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2535 และเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มแทนที่ภาษีกาการค้า

⁽³⁾*Ibid*, หน้า 268